

Și tu poți lua 10 la BAC!

*Ghid complet pentru probele de limbă,
comunicare și literatură română*

MIORIȚA BACIU GOT își obține doctoratul în filologie în 1982, cu teza *Argoul românesc*. Activează ca inspector general de limba și literatura română în Ministerul Educației în perioada 1990–2007, iar din anul 1995 este președinta Secretariatului Național al Învățământului Catolic din România. Predă în învățământul liceal și universitar, fiind autoarea unui important număr de manuale școlare, cărți cu profil didactic, cursuri universitare și articole de specialitate. Își face debutul literar în 1996, cu volumul de versuri *Polenul clipei* (cu o prefață de Cezar Baltag), iar în 2013 publică *Istoria unui destin confiscat. Tatăl meu, martirul neștiut Viorel Baci* (cu o prefață de Vladimir Tismăneanu). De-a lungul bogatei sale cariere didactice, Miorița Baci Got a organizat numeroase conferințe și seminare de formare, reprezentând învățământul românesc în majoritatea țărilor Europei, în India și în Brazilia.

RODICA LUNGU predă limba și literatura română la Colegiul Național „Gheorghe Lazăr” din Sibiu. Între anii 1997 și 2010 este inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar Județean Sibiu, fiind membră în Comisia națională de limba și literatura română și în grupul de lucru pentru elaborarea programelor școlare de specialitate. În calitate de formator, mentor și expert evaluator pentru lecții AeL și manuale școlare, participă cu lucrări științifice la simpozioane naționale, colocvii internaționale și proiecte transfrontaliere. Este coautoare a mai multe manuale de literatură universală pentru liceu și auxiliare didactice.

IOANA EMANUELA DĂNEȚIU este profesor de limba și literatura română la Colegiul Național „Octavian Goga” din Sibiu. În perioada 2002–2010 ocupă funcția de director al Liceului Teoretic „Constantin Noica” din Sibiu, iar începând cu anul 2010 activează ca inspector de limba și literatura română la Inspectoratul Școlar Județean Sibiu. Este abilitată ca profesor metodist, mentor și formator, fiind coautoare a unor manuale școlare de literatură universală pentru liceu și auxiliare didactice.

MIORIȚA BACIU GOT
RODICA LUNGU
IOANA DĂNEȚIU

Și tu poți lua 10 la BAC!

*Ghid complet
pentru probele de limbă,
comunicare și
literatură română*

Redactor: Marieva Cătălina Ionescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Andreea Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Tipografia Real

© HUMANITAS, 2014

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BACIU GOT, MIORIȚA
Și tu poți lua 10 la BAC: ghid complet pentru probele
de limbă, comunicare și literatură română / Miorița Baciú Got,
Rodica Lungu, Ioana Dănețiu. – București: Humanitas, 2014
ISBN 978-973-50-4335-3

I. Lungu, Rodica
II. Dănețiu, Ioana
811.135.1(075.35)
821.135.1.09(075.35)
371.279.8:373.5

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382/0723 684 194

Cuprins

Cuvânt înainte 7

I. Proba de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română

- 1. PRECIZĂRI METODOLOGICE 11
- 2. STRUCTURA SUBIECTELOR PENTRU PROBA A DE EVALUARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ORALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ . . 11
- 3. RECOMANDĂRI PENTRU SUSȚINEREA CU SUCCES A PROBEI A DE EVALUARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ORALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ 12
 - 3.1. Componenta verbală 13
 - 3.2. Componenta paraverbală 13
 - 3.3. Componenta nonverbală 14

II. Fișe recapitulative pentru portofoliul candidatului – proba orală

- 1. COMUNICAREA ORALĂ ȘI SCRISĂ 15
 - 1.1. Situația de comunicare.
Elemente și funcții. 15
 - 1.2. Scopurile comunicării.
Tipologia situațiilor
de comunicare verbală 20
- 2. TEXTUL. TIPURI DE TEXTE 22
 - 2.1. Cuvântul și enunțul.
Textul și contextul 22
 - 2.2. Textul literar și textul nonliterar.
Texte de graniță 23
 - 2.3. Particularități de structură
și de compoziție ale diferitelor
tipuri de texte. 24
 - 2.3.1. Textul informativ. 25
 - 2.3.2. Textul argumentativ 25
 - 2.3.3. Textul narativ 27
 - 2.3.4. Textul descriptiv 28

- 3. STILUL. STILURI SUPRAINDIVIDUALE,
STILURI INDIVIDUALE 30
 - 3.1. Stilurile supraindividuale 30
 - 3.2. Calitățile generale ale stilului 30
 - 3.3. Stilurile individuale 31
 - 3.4. Calitățile particulare ale stilului . . . 31
- 4. STILURILE FUNCȚIONALE.
CONVENȚII SPECIFICE 32
 - 4.1. Stilul științific
(tehnic-științific) 32
 - 4.2. Stilul oficial
(juridic-administrativ) 33
 - 4.3. Stilul publicistic 34
 - 4.4. Stilul colocvial/familiar 35
 - 4.5. Stilul beletristic/artistic 36
- 5. REGISTRELE STILISTICE 37
 - 5.1. Registrele stilistice generale. 37
 - 5.2. Registrele stilistice particulare 39

III. Modele rezolvate de subiecte pentru proba orală – 2014

- MODELUL 1 (TEXT ȘTIINȚIFIC) 40
- MODELUL 2 (TEXT LEGISLATIV) 42
- MODELUL 3 (TEXT PUBLICISTIC) 43
- MODELUL 4 (TEXT COLOCVIAL) 45
- MODELUL 5 (TEXT LITERAR/BELETRISTIC) . . 47

IV. Fișe recapitulative pentru portofoliul candidatului – proba scrisă

- STRUCTURA SUBIECTELOR PENTRU PROBA SCRISĂ LA LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ 49
 - 1. OPERA LITERARĂ 49
 - 2. ELEMENTE DE STRUCTURARE A UNIVERSULUI FICTIONAL. 50

2.1. Teme și motive literare	50
2.2. Viziune artistică, viziune despre lume. Idee și mesaj artistic	51
2.3. Imaginea artistică	52
2.4. Simbolul artistic	53
2.5. Compoziție și structură	53
2.6. Moduri de expunere în opera literară	55
2.7. Repere spațiale și temporale	57
2.8. Repere strategice ale textului: titlul, incipitul, finalul.	59
2.9. Repere stilistice ale textului: figuri de stil	61
2.9.1. Figuri de sunet/de nivel fonetic (metaplasme)	61
2.9.2. Figuri de construcție/ de nivel sintactic (metataxe)	62
2.9.3. Figuri semantice/ de nivel lexico-semantic (metasememe/tropi)	63
2.9.4. Figuri de gândire/de nivelul viziunii artistice (metalogisme)	67
2.9.5. Figuri de adresare	69
2.10. Repere prozodice ale textului	70
3. ELEMENTE DE STRUCTURARE	
A OPEREI LITERARE.	72
3.1. Curente literare	72
3.1.1. Romantismul	72
3.1.2. Realismul	74
3.1.3. Simbolismul	75
3.1.4. Modernismul	76
3.1.5. Tradiționalismul	78
3.1.6. Avangardismul	79
3.1.7. Neomodernismul	80
3.1.8. Postmodernismul	81
3.2. Genul epic. Elemente structurale în creația epică	83
3.2.1. Narațiunea. Tipologia textelor narative	83
3.2.2. Naratorul. Tipologia naratorului	84
3.2.3. Perspectiva narativă	85
3.2.4. Perspective temporale. Ordine narativă	86
3.2.5. Modurile de narare. Stil direct, stil indirect și indirect liber	87
3.2.6. Personajul. Portretul literar. Procedee și mijloace de caracterizare	88
3.2.7. Construcția subiectului în opera epică	91
3.2.8. Specii ale genului epic	93
3.2.9. Genul epic. Modele de eseuri structurate	99
3.3. Genul dramatic. Elemente structurale în creația dramatică	111
3.3.1. Opera dramatică. Discursul dramatic.	112
3.3.2. Acțiunea dramatică. Construcția subiectului	112
3.3.3. Limbaje scenice în teatrul clasic și în teatrul modern	113
3.3.4. Specii ale genului dramatic	114
3.3.5. Genul dramatic. Modele de eseuri structurate	116
3.4. Genul liric. Elemente structurale în creația lirică	121
3.4.1. Universul poetic. Viziunea poetică	122
3.4.2. Structurarea textului poetic	122
3.4.3. Instanțele comunicării lirice	123
3.4.4. Particularități ale limbajului poetic	124
3.4.5. Lirism subiectiv, lirism obiectiv, lirism narativ. Tipuri de discurs liric	125
3.4.6. Specii ale genului liric	127
3.4.7. Genul liric. Modele de eseuri structurate	128

V. Modele rezolvate de subiecte pentru proba scrisă – 2014

1. SUBIECTE ȘI SUGESTII DE REZOLVARE –

SESIUNILE IULIE, AUGUST, 2013 138

Subiecte 138

Sugestii de rezolvare 151

2. MODELE DE SUBIECTE PROPUSE

DE CNEE, 2014 175

Modelul 1 175

Modelul 2 177

Bareme 178

Modelul 1 178

Modelul 2 181

Sugestii de rezolvare 182

Modelul 1 182

Modelul 2 186

3. PROPUNERI DE SUBIECTE 190

Varianta 1 190

Varianta 2 193

Varianta 3 194

Varianta 4 196

Varianta 5 197

Varianta 6 198

Varianta 7 200

Varianta 8 201

Varianta 9 203

Varianta 10 204

Varianta 11 206

Varianta 12 207

Varianta 13 208

Varianta 14 209

Varianta 15 211

4. SUGESTII DE REZOLVARE 213

Varianta 1 213

Varianta 2 217

Varianta 3 221

Varianta 4 225

Varianta 5 229

Varianta 6 232

Varianta 7 236

Varianta 8 240

Varianta 9 244

Varianta 10 248

Varianta 11 252

Varianta 12 256

Varianta 13 260

Varianta 14 264

Varianta 15 269

Cuvânt înainte

Grație manierei inovatoare în care este concepută, lucrarea de față le oferă elevilor din învățământul liceal – în special celor din clasele terminale – șansa de a-și consolida competențele de bază și de a-și dezvolta competențele specifice care le vor asigura succesul la examenul de bacalaureat.

Prin structură și conținut, cartea respectă întru totul noua programă pentru examenul de bacalaureat, incluzând în secțiunea de sistematizări teoretice și o serie de concepte operaționale suplimentare, destinate absolvenților filierei teoretice, profilul uman, sau ai filierei vocaționale, profilul pedagogic. Diferențierea între profiluri a fost de asemenea avută în vedere în structurarea variantelor cu modele de rezolvare, în acord cu modelele de subiecte oferite de Centrul Național de Evaluare și Examinare. Un element de noutate al lucrării este și faptul că oferă mai multe modalități de abordare și de rezolvare a unui subiect, având ca suport texte literare diferite, așa încât să fie acoperită, în cât mai mare măsură, plaja manualelor alternative.

Prima parte a lucrării conține precizările necesare cu privire la proba de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română, structura subiectelor de acest tip și recomandări pentru susținerea cu succes a probei A de evaluare a competențelor de comunicare orală. Fișele recapitulative pentru portofoliul candidatului îi familiarizează pe elevi cu problemele de limbă, de teorie a comunicării orale și scrise, fiind un suport informațional necesar pentru înțelegerea logică a demersului analitic pe text. Un set de exemplificări, variante rezolvate și aplicații încheie în mod practic prima secțiune a cărții.

Lucrarea acordă o importanță sporită probei scrise de limba și literatura română, prin precizările metodologice și structura subiectelor. Fișele recapitulative pentru portofoliul candidatului au în vedere conținuturile de literatură română prevăzute în programa actuală pentru examenul de bacalaureat: opera literară și varii elemente de structurare a universului ficțional, elemente de structurare a operei literare – curente literare, genuri și specii literare –, elemente structurale în creația lirică/epică/dramatică, modele de eseuri structurate.

Partea a treia a lucrării cuprinde rezolvarea tuturor variantelor de subiecte din anul 2013, propunând în același timp o paletă largă de modele de subiecte pentru proba scrisă de limba și literatura română a examenului de bacalaureat 2014. Exersând temeinic pe baza structurilor date, candidații vor obține cu siguranță succesul la examenul de maturitate.

Și tu poți lua 10 la BAC!

Succes!

Autoarele

I. Proba de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română

1. PRECIZĂRI METODOLOGICE

Examenul de bacalaureat, organizat în conformitate cu prevederile *Ordinului nr. 4923/29.08.2013*, emis de MECT, include **proba A de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română**. Stabilirea nivelului de competență lingvistică în procesul de receptare și de producere a mesajului, cu valorificarea achizițiilor dobândite la disciplina *limba și literatura română*, se realizează pe baza unei grile care vizează cinci **competențe**:

- înțelegerea textului;
- exprimarea și argumentarea unui punct de vedere;
- organizarea discursului;
- adaptarea la situația de comunicare;
- utilizarea limbii literare.

Aceste competențe sunt detaliate în grilă prin descriptori calitativi, organizați în mod progresiv, care permit o evaluare globală pe trei niveluri de competență:

- utilizator mediu – nivel reprezentând independență în comunicare;
- utilizator avansat – nivel reprezentând experiență în actul comunicării;
- utilizator experimentat – nivel reprezentând excelența competențelor de comunicare orală.

În urma prezentării la *proba orală A*, candidații vor primi un *Certificat de competență* însoțit de un supliment descriptiv, completat pe baza grilei standardizate a descriptorilor calitativi.

2. STRUCTURA SUBIECTELOR PENTRU PROBA A DE EVALUARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ORALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Subiectele pentru *proba A* sunt elaborate de Centrul Național de Evaluare și Examinare și vor avea un grad de complexitate care să permită tratarea integrală în 10-15 minute. **Textele-suport** selectate pentru biletele de examen au o mare diversitate, constituind decupaje semnificative de 175–250 de cuvinte, la prima vedere. Fragmentele pot fi selectate din texte ficționale (literare) sau nonficționale (text argumentativ, epistolar, memorialistic, eseistic, juridic-administrativ, jurnalistic, științific etc.).

Textul-suport este însoțit de itemi semiobiectivi de tipul întrebărilor structurate.

- Primul item vizează situația de comunicare (elementele situației de comunicare, scopurile comunicării, tipul de text și organizare specifică, încadrare într-un stil funcțional, elemente de conținut, mesajul global etc.).

- Al doilea item este centrat pe probarea competenței de exprimare și argumentare a unei opinii personale, cu referire la tema / mesajul textului sau la o idee enunțată în text, ca în modelele care urmează.

Modelul 2014 (CNEE)

Citește textul cu voce tare.

În fiecare an, aceeași dramoletă – cel puțin pentru mine: ies greu din timpul sărbătorilor și intru și mai anevoie în cel al vieții de zi cu zi. Nu-mi place, recunosc, rutina cotidiană. Mi-aș dori cu adevărat să fie Crăciunul în fiecare zi. Știu că nu se poate [...]. Din păcate, am constatat un lucru foarte grav despre mine: nu știu să trăiesc timpul obișnuitului ... Vin dintr-o familie într-un fel fericită, în care rutina era exilată. Membrii ei au avut norocul să facă lucruri creative și, în mare parte, cam ce-au vrut. Nu au fost obligați să aibă un program fix [...]. Ca atare, valorile pe care mi le-au inculcat nu erau, nici pe departe, cele ale linguşelii, ale obedienței, ale făcutului frumos în fața unei autorități... [...] E mult mai simplu să faci față bucuriei și strălucirii decât cotidianului mediocru.

De Crăciun trebuie să fii mai bun, să dăruiești; dar asta, în ceea ce mă privește, pare mai apetisant decât să fii mereu egal cu tine însuți, să-ți „îndeplinești sarcinile“, oricare ar fi ele. Mi se pare mult mai complicat să faci față obișnuitului decât extraordinarului. Mi se pare mult mai greu să te comporți ca de Crăciun chiar și în zilele anoste în care nu faci decât să completezi niște hârtii, să plătești ceva facturi și să umpli sacose cu mâncare. Cine reușește să-și facă datoria, ca și cum ar fi mereu sărbătoare, e un... winner.

(Iaromira Popovici, **Treceri și desprinderi**, în *Dilema veche*)

1. Formulează răspunsuri la întrebările de mai jos, referitoare la situația de comunicare din textul citat:

- a. Cine ar putea fi receptorul textului dat, având în vedere scopul comunicării?
- b. Cărui stil funcțional îi aparține textul de mai sus? Menționează două caracteristici formale/de conținut. Ce particularități de limbaj se pot identifica în textul de mai sus?
- c. Ce elemente de conținut importante (idei, argumente, fapte, opinii) identifice în textul dat?

2. Care este opinia ta despre efectele rutinei asupra vieții cotidiene? Susține cu argumente opinia pe care o enunți.

3. RECOMANDĂRI PENTRU SUSȚINEREA CU SUCCES A PROBEI A DE EVALUARE A COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ORALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

- Proba de certificare a competențelor lingvistice de comunicare în limba română are următoarele caracteristici:

- comunicare orală, verbală, directă;

- comunicare interpersonală preponderent unidirecționată (comunicarea bidirecționată apare, de obicei, ca secvență finală, când evaluatorii intră în dialog cu candidatul);
- comunicare oficială (ascendentă), instrumentală (scopul explicit este evaluarea competențelor lingvistice ale candidaților).
- Având în vedere aceste tipologii, candidații trebuie să-și adecveze ținuta, comportamentul și discursul la contextul situației de comunicare.

3.1. Componenta verbală

Pregătirea răspunsului începe cu o lectură rapidă, de orientare, pe baza căreia sunt identificate elementele de conținut și mesajul global al textului. Lectura lineară pe axa orizontală (stratul de suprafață al textului) este urmată de o lectură transversală, pe axa verticală (nivelurile de profunzime), menită să evidențieze categorii logice omogene (repere temporale/spațiale/informații despre autor/narator/persoane/personaje/acțiuni etc.) și structuri textuale (cuvintele-cheie, serii lexicale, câmpuri semantice, rețele stilistico-textuale).

Planul-suport al expunerii va fi structurat pe itemii asociați textului, alcătuit sistematic, cu numerotarea subdiviziunilor/argumentelor/exemplelor, facilitând astfel reperearea oricărei informații în cursul dialogului cu care se încheie examinarea.

Proba orală susținută în cadrul examenului de bacalaureat include trei experiențe de comunicare:

- expunerea (fără oponent), constând în intervenția orală bazată pe tehnica răspunsului pregătit – formă de discurs ce angajează explicit personalitatea emițătorului, informația sa culturală și sistemul său de valori;
- discursul, forma cea mai complexă a monologului, care presupune formularea, argumentarea și susținerea unei opinii personale/a unor idei inedite, pornind de la interpretări personale ale textului-suport, prin raportare la propria sensibilitate, experiență de viață și de lectură;
- dialogul, prin care evaluatorii urmăresc clarificarea unor noțiuni/idei/asertiuni prezente în expunere, capacitatea de adaptare a candidatului la situația de comunicare, precum și stabilirea exactă a nivelului de competență lingvistică.

Situarea discursului oral al candidatului pe ultimul palier, cel de „utilizator experimentat”, presupune:

- **lexic** adecvat tipului de text comentat și contextului comunicării;
- **sintaxa** caracterizată prin structurare logică și coeziune sintactică (consecvența utilizării timpurilor verbale, a persoanelor gramaticale etc.);
- **coerența semantică**: idei clare, enunțuri convingătoare, argumente valide;
- **identitate stilistică**: expresivitatea limbajului, personalizarea discursului.

3.2. Componenta paraverbală

Comunicarea paraverbală se actualizează la nivel suprasegmental, în raport cu comunicarea verbală, fiind un factor esențial în personalizarea discursului și în transmiterea eficientă a mesajului. De aceea, componenta paraverbală trebuie adecvată discursului oral și situației de comunicare, ținând cont de următoarele aspecte:

- **vocea** va avea o intonație expresivă, în acord cu fluxul ideilor; timbrul și inflexiunile vocii vor nuanța mesajul, tonul și volumul fiind adecvate contextului;
- **ritmul vorbirii** nu trebuie să fie monoton, ci să marcheze ideile formulate; schimbările de ritm semnalează trecerea la altă secvență discursivă, iar pauzele expresive au rolul de a potența semnificația mesajului;
- **dicția** va fi atent controlată, prin articularea corectă a tuturor sunetelor și prin accentuarea cu rol expresiv a cuvintelor-cheie.

3.3. Componenta nonverbală

Limbajul nonverbal (limbajul corpului) întregesc firește mesajul transmis în comunicarea directă, fiind caracterizat prin:

- **ținuta** adecvată contextului (ținută semiprotocolară, de o eleganță discretă: taior/sacou și cravată);
- **postura** corectă, respectând normele clasice ale politeții; atitudine degajată, cooperantă;
- **expresia feței**: interesată, concentrată, fără crispări, privire deschisă, contact vizual moderat, surâs discret, exprimând disponibilitatea spre dialog;
- **gestica** subliniază semnificațiile mesajului verbal (gesturile de reglaj dirijează și întrețin comunicarea).

Reunirea celor trei paliere de comunicare – verbală, paraverbală și nonverbală – favorizează operaționalizarea comunicării, contribuind la excelența discursului oral.

II. Fișe recapitulative pentru portofoliul candidatului – proba orală

1. COMUNICAREA ORALĂ ȘI SCRISĂ

1.1. Situația de comunicare. Elemente și funcții

Comunicarea lingvistică (verbală) este definită ca proces de transmitere și, implicit, de receptare a unui mesaj, exprimat prin limbajul articulat care se întemeiază pe codul convențional al limbii. Reprezentând principalul mod de a fi în lume al omului și al lumii de a exista ca societate, comunicarea interpersonală poate fi bilaterală (unidirecționată) sau multilaterală (multidirecționată), realizându-se prin viu grai sau prin scris. Spre deosebire de **comunicarea scrisă**, care apelează la resurse verbale și grafice pentru codificarea informației, **comunicarea orală** adaugă mijloacelor lingvistice modalități paraverbale (intonație, accente afective, pauze expresive, ritm etc.) și nonverbale (gestica, mimica, focalizarea privirii etc.). Un mod particular de a comunica idei, reprezentări, sentimente este **comunicarea artistică**, formă specifică de transmitere a mesajului artistic de la creator la receptor prin intermediul operei de artă. Aceasta poate fi transmisă pe cale orală (creația populară) sau scrisă (literatura cultă). Toate aceste forme de comunicare sunt însă dublu determinate de factori intrinseci/structurali și de factori externi/circumstanțiali ce constituie **elementele situației de comunicare**.

Modelul funcțional conceput de către Roman Jakobson (1963) însumează șase elemente: *emițătorul* (locutorul), *destinatarul* (receptorul, interlocutorul), *mesajul*, *codul*, *contactul* (canalul), *contextul* (circumstanțele și referentul). Acestea au caracteristicile următoare.

1) EMIȚĂTORUL, actant în procesul comunicării, este cel care produce mesajul prin codificarea unei informații. De obicei, emițătorul este și sursa mesajului, dar, în anumite situații, cele două poziționări față de informația transmisă se disociază (situația *purtătorului de cuvânt*, de exemplu, sau, în opera literară, a personajului-narator de tip mesager, ori situația actorului – emițător al replicilor dramatice a căror sursă este autorul dramatic).

- **În situația comunicării uzuale/instrumentale** (nonartistice), emițătorul joacă rolul principal, atât ca locutor în cursul unui dialog/monolog oral, cât și ca autor al unui mesaj scris. Emițătorul este de cele mai multe ori individual, dar poate fi și colectiv (de pildă, DOOM², publicat în 2005 sub egida Academiei Române, a fost elaborat de un colectiv de lingviști de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București). În cazul textelor legislative și al altor documente oficiale, emițătorul nu este o persoană fizică, ci o persoană juridică – instituția abilitată să emită legi, ordine, regulamente, metodologii, prevederi, rapoarte, analize statistice oficiale etc. De exemplu, emițătorul *Legii educației naționale* nr. 1/2011 este Parlamentul României.

• În cazul comunicării artistice, identificarea emițătorului are în vedere poziționarea în raport cu textul operei literare, astfel încât se diferențiază:

- emițătorul real, extratextual – autorul¹;
- emițătorul ficțional, intratextual:
 - ◆ naratorul, emițător al seriei de evenimente, „vocea” care narează, *subiect al enunțării* (Julia Kristeva)/personajul, actant al întâmplărilor narate, dar și emițător al unor replici formulate în stil direct; atât naratorul, cât și personajele (sau personajul-narator în proza subiectivă/narațiunea homodiegetică) sunt instanțe narrative definitorii pentru opera epică;
 - ◆ personajele dramatice (instanțele comunicării teatrale), întruchipate scenic de către actori;
 - ◆ eul liric, în ipostaze diverse – instanță a comunicării lirice, construct textual specific discursului liric, *eul rostitor*, distinct de poetul care a scris poezia.

2) RECEPTORUL este cel care primește mesajul și îl decodează, având un rol complementar celui de emițător. În majoritatea situațiilor de comunicare, receptorul este și destinatarul mesajului. Disocierea celor două roluri poate apărea însă în situații precum medierea.

- În conversația cotidiană, colocutorii au, alternativ, rolul de emițător și de receptor.
- Situația de comunicare scrisă, oficială presupune un aspect particular în cazul textelor legislative, care au receptori multipli:
 - receptorul prim este o persoană juridică – instituțiile, structurile administrative, organismele etc., obligate să aplice prevederile formulate în lege/ordin etc.;
 - receptorul secund este persoana fizică specializată (juriști, avocați, judecători) care interpretează legea în „litera și spiritul” ei;
 - receptorul terț – persoana fizică nespecializată, care se informează asupra prevederilor legale în vigoare, citind, de pildă, *Monitorul oficial*.
- În raport cu opera literară, receptorul poate fi:
 - real, extratextual – lectorul² sau spectatorul;
 - intratextual, proiectat explicit în text (naratorul/ tu-ul liric) prin mărci lexico-gramaticale ale adresării directe (persoana a II-a, singular sau plural, a verbelor, pronumelor sau adjectivelor pronominale posesive, prin substantive/grupuri nominale în cazul vocativ etc., ca în secvențele: *Eu sunt dator să spun povestea și vă rog să ascultați*. – Ion Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*; *Vrui, cititorule, să-ți fac un dar, / O carte pentru buzunar* – Tudor Arghezi, *Cuvânt*; *Voi creșteți, dragii mei, sănătoși / Voinici, zglobii, cu voie bună* – Tudor Arghezi, *De-a v-ați ascuns*).

1. **Autorul concret** este creatorul real al operei, personalitate cu o biografie cunoscută, cu anumite trăsături psihofizice, *eul empiric*.

Autorul abstract (în *The Rhetoric of Fiction*, Wayne C. Booth îl numește *autor implicit și al doilea eu*) este creatorul imaginarului artistic, scriitorul cu o viziune originală despre lume și om, care își construiește universul ficțional pe baza unor idei și reprezentări filozofice, a unor principii estetice.

2. **Cititorul concret** este lectorul real al operei, receptor al universului artistic (*destinatar extern* – Maria Corti, *Principiile comunicării literare*).

Cititorul abstract este lectorul potențial, privit ca funcție, nu ca persoană, destinatarul spre care scriitorul își orientează ideile, mesajul.